

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prestori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

1935-1936 YEAR XXVIII. Cena lista je \$0.00. Entered as second-class matter January 14, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 1. NOVEMBRA (NOV. 1), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 214

VELIKA BRITANIJA GROZI Z VOJNO MUSSOLINIJU!

Predsednik Roosevelt ponovno svari ameriške eksporterje pred pošiljanjem kontrabandnega blaga v Italijo. Zagrozil je z ostrimi kaznimi. Amerika se mora zavzeti za "moralni embargo." Mussolini oborožuje trgovske ladje za slučaj pomorske blokade. Poziv italijanskega ljudstva na stradanje. Anglija pripravlja nove batine

London, 31. okt. — Angleški ministri predsednik Baldwin je nocoj svaril Italijo, da Velika Britanija pojde do skrajnosti, tudi v vojno, če bo treba, v izpolnjevanju sankcij.

Rim, 31. okt. — Danes so bile v Rimu študentske demonstracije v Rimu proti Angliji potem, ko je Mussolini govoril študentom in jih nahujskal k izgredu. Izgredniki so napadli angleške trgovine in konzulat.

ZAFRIŠKE FRONTE: Na tisoče Italijanov in Abesincev je bilo ubitih v dvema besednima bitkami v okolici Makaleja na severni fronti in pri Gorahaiju na južni fronti.

Washington, D. C., 31. okt. — Predsednik Roosevelt je na večerjem sestanku s časopisnimi reporterji ponovno posvaril ameriške eksportne družbe, naj ne pošiljajo v Italijo, kar bi bilo v skladu s sankcijami, ki so takega znana, da lahko podaljšajo vojno v Afriki in eksporterji naj si dobro zapomnijo, da posledice ne bodo dobre, kajti ameriški nevarnostni zakon določa stroge kazni za krivce.

Tako energičnih besed Roosevelt se ni izgovoril z ozirom na italijansko-abisinski konflikt. Očitno je pokazal svoj srd nad ameriškim družbami in trgovci, ki se radi okoristijo z afriško vojno. Obrazil je tudi pošiljanje italijanskega materiala, ki po njegovemu sicer ni prepovedano, a je kljub temu jasno, da služijo Italijani in po podaljšujejo. Rekel je, da vlada nima pravice ustanoviti druge poti, da jih moralno prisili, da se predsednik namerava, da bodo imena onih, ki so poslali blago, objavljena.

Embargo na temelju kongresnega resolucije prepoveduje le pošiljanje streliva in orožja. Če vlada namerava, da vlada nima pravice ustanoviti druge poti, da jih moralno prisili, da se predsednik namerava, da bodo imena onih, ki so poslali blago, objavljena.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Rim, 31. okt. — Mussolinijeva vlada je danes dekretirala dve ukrepi. Prva določa, da morajo vse italijanske ladje kot rezervna vojaška ladja. Vse italijanske ladje morajo biti oborožene in pripravljene za akcije v primeru pomorske blokade. Druga določa, da bo Liga narodov, ki je predlagala pomorsko blokado, v Italiji blokada onemogočena. Italijanska vlada bo blokada onemogočila kjerkoli bo.

Domače vesti

Nova žrtev avta
Arma, Kans. — Mike Razpotnik, o katerem je bilo včeraj poročano, da je bil težko ranjen 24. oktobra, ko ga je avto povozil, je 27. oktobra umrl v bolnišnici za poškodovane. Kokošnik je bil star 53 let in doma iz Hotiča pri Litiji. V Ameriki je živel 28 let in tu zapuša ženo s tremi otroci ter brata Antona v Crowburgu, Kans., v starem kraju, v Nemčiji pa mater.

Vzel si je življenje
Duluth, Minn. — Dne 28. oktobra si je vzel življenje Martin Fajdetič, star 50 let in doma iz Kompolja v Jugoslaviji. V Ameriki je bil 29 let in tu zapuša ženo, dva sinova in brata, v stari domovini pa starše in štiri brate. Bil je član HBZ, Loyal Order of Moose in nekega katoliškega dobrotornega društva.

Nov grob v Penni
Canonsburg, Pa. — Dne 27. oktobra je umrla Mary Kirn stara 74 let. V Ameriki je bila pet let in tu zapuša moža, sina in pet hčera, na Primorskem eno hčer in v Jugoslaviji drugo hčer.

Uboj v St. Louisu
St. Louis, Mo. — Pred nekaj dnevi so se tu spri hercegovski Srbi in Marko Zirojevič je ustrelil Milana Petkovića ter ranil Maksima Glogovca. Ubiti Petković ima v stari domovini v okolici Mostarja ženo in sestero otrok.

Povrnili se iz klinike
Calumet, Mich. — Frank Gregorič je Yellow Jacketa, ki je bil operiran v Mayovi kliniki v Rochesterju, Minn., se je te dni vrnil domov. Upanje je, da okreva.

Retirani stavkarji v gladovni stavki
Washington, N. J. — Gladovna stavka ni prijetna stvar, toda stavkarji pri Consumers Research, ki so bili retirani, so spoznali, da je efektivno orožje. Trije od njih so po 36 urah gladovne stavke bili izpušeni na svobodo in prisilili direktorje na sestanek z občinskimi svetom, v svrhu kolektivnega pogajanja. Iz ječe so prišli preko kaveje od \$500 do \$1000, na katero je policija pozabila, ko je prišel drugi dan gladovne stavke.

Veliki profiti avt-nih in oljnih družb
General Motors naredila letos nad 114 milijonov

New York. — (FP) — Za avne in oljne magnate se je to leto izkazalo kot leto velikih profitov. Tako velikih profitov kot leto še niso imeli, odkar je v deželi kriza, prej Hooverja, zdaj "newdealska".

General Motors korporacija je v prvih devetih mesecih tega leta naredila \$114,482,926 profita ali okrog 12% od dohodkov. V tretjem četrtletju je znašal njen profit \$30,753,086 ali 35% več kot v istem času lanskega leta.

Bogato žetev imajo tudi oljni magnati. Shell Oil Corp. je v tretjem četrtletju naredila \$3,882,914 čistega ali nad 100% več kot v isti dobi lani. Tide Water Oil Co. je v istem času "zapravila" za svoje delničarje nad en milijon več kot lani. Časi za vsemagnate se res boljajo.

Seattle, Wash. — Prava arktična zima je objela severozahodni del Združenih držav. V Heleni, Mont., je bilo v sredo osem stopinj pod ničlo, na postaji Glacier Park, tudi v Montani, je pa živo srebro padlo na 16 stopinj pod ničlo.

Chicago, Ill. — (FP) — V tukajšnji tovarni Goodyear Rubber kompanije, kjer dela tisoče delavcev, pride lahko do stavke, ker hoče družba znižati delovnik od šest do osem ur in reducirati plače za 15 centov na uro, od 95 do 80 centov.

Tudi kompanijaka unija, ki eksistira že 15 let, je zavrgla ta načrt družbe. Zavrgli so ga zastopniki te "unije" in zahtevali referendum. Pri tem pa so naleteli na odpor predsednika družbe, Paula Lichtfelda, ki je vetil zahtevo za referendum, ker se pač zaveda, da bi delavci zavrgli družbin načrt. Zastopnikom kompanijake unije je povedal, da bo družba izvedla svoj načrt neglede kaj mislijo delavci.

Kompanijaka unija namerava zdaj iti pred direktorij družbe, kjer pa najbrže ne bo ničesar doseglja kakor ni še nikdar.

Delavci pri Good-yearu groze s stavko

Upirajo se zvišanju delovnika in znižanju plač

Akron, O. — (FP) — V tukajšnji tovarni Goodyear Rubber kompanije, kjer dela tisoče delavcev, pride lahko do stavke, ker hoče družba znižati delovnik od šest do osem ur in reducirati plače za 15 centov na uro, od 95 do 80 centov.

Tudi kompanijaka unija, ki eksistira že 15 let, je zavrgla ta načrt družbe. Zavrgli so ga zastopniki te "unije" in zahtevali referendum. Pri tem pa so naleteli na odpor predsednika družbe, Paula Lichtfelda, ki je vetil zahtevo za referendum, ker se pač zaveda, da bi delavci zavrgli družbin načrt. Zastopnikom kompanijake unije je povedal, da bo družba izvedla svoj načrt neglede kaj mislijo delavci.

Kompanijaka unija namerava zdaj iti pred direktorij družbe, kjer pa najbrže ne bo ničesar doseglja kakor ni še nikdar.

Na drugi strani je stopila v akcijo unija kavčarskih delavcev, ki je prišla agitirati za stavko v slučaju, da družba dekretira podaljšanje delovnika za 33% in znižanje plač. Unija je že prišla piketirati tovarno, v kateri dela 15,000 delavcev in katere piketi nagovarjajo, naj se pripravijo na stavko ter pristopijo v pravo unijo.

Za stavko se je tovarniška unija izrekla že zadnji pomlad in dotično glasovanje članstva še ni bilo preključeno. Unija kavčarskih delavcev v tej tovarni nima večine, za kar se ima družba zahvaliti svoji kompanijaki uniji.

Hitler spet užaljen; protest v Londonu

Churchill ga je napadel v reviji

Berlin, 31. okt. — Hitlerjeva vlada je včeraj naročila svojemu poslaniku v Londonu, naj protestira pri angleški vladi proti članku, ki ga je spisal znani angleški torijski državnik Winston Churchill in objavil v "Strand Magazine", londonski reviji. Churchill piše v tem članku, da bo čele bodočnost pokazala, če je Hitler junak ali največja človeška pokvaka na svetu, on se pa čudi nemškemu ljudstvu, katero mirno trpi Hitlerjevo "krvava čiščenja" in da Evropa, kolikor je še ostalo civilizirana, ne poveši glave osramočena.

Naciji in katoliki na Bavarskem so spet v konfliktu. Nacijska oblast je zaprla neko katoliško šolo v Monakovem in katoliki ogroženo protestirajo.

Poštna znamka prodana za \$37,500

London, 31. okt. — Najredkejša poštna znamka na svetu, ki je bila v zadnjem stoletju v angleški koloniji British Gulani, je bila včeraj prodana na javni dražbi za \$37,500. Znamka je bila za en cent. Bila je iz zbirke pokojnega Američana Arthura Hinda in prodala jo je njegova vdova. Kakor poročajo filatelistični viri, sta samo dve znamki te vrste na vsem svetu. Drugo ima angleški kralj.

Strašna zima udarila severozapad

Seattle, Wash. — Prava arktična zima je objela severozahodni del Združenih držav. V Heleni, Mont., je bilo v sredo osem stopinj pod ničlo, na postaji Glacier Park, tudi v Montani, je pa živo srebro padlo na 16 stopinj pod ničlo.

TOWNSENDOVCI POJDEJO V POLITIČNO AKCIJO

Izvoliti bodo skušali na-klonjene poslance

FINANCIRANJE PENZIJE

Chicago. — (FP) — Po načrnu Antislunske lige, ki je deželni pristanežni delavci so se uprli nakladati tovar na italijansko ladjo Cellina, dokler niso dobili od državnega tajnika Hulla zatrdilo, da tovar, namenjen za Italijo, ni kontrabandne ali prepovedane vrste.

Parnik Cellina je bil prišel iz Seattle, kjer tudi ni mogel dobiti tovora vlad piketiranja pristanišnih delavcev. Slična smola se mu je obetala v San Franciscu, kjer so pomorski delavci po izjavi Harryja Bridgesa, predsednika unije, "za izvajanje ameriške nevtralnosti", to je proti nakladanju kontrabandnega tovora za Italijo. S svojo akcijo so le podprli Rooseveltovo deklaracijo o nevtralnosti.

Slično so nastopili tudi proti trem parnikom American-Hawaiian kompanije, ampak iz drugega razloga. Na treh parnikih te družbe je zastavljalo moštvo vlad preključa ladijskega pasusa Charlesu Gatesu, uradniku mornarske unije. Mornarjem so se nato pridružili tudi pristanišni delavci, ki so odklonili dotakniti se tovora na teh ladjah. Posledica je, da leže v pristanišču, kakor je do zadnjega časa ležalo več ladij z "vročim tovorom."

Družba je vzela Catezu poslovno dovoljenje, ker je nekega te-sarja, ki je v lamski stavki sčel-balo, poslal na unijsko uposledval-nico, kjer je bil kaznovan na \$10. Sledila je stavka mornarjev in pristanišnikov. Pristaniška podjetniška zveza zdaj grozi, da bo najela neunijske delavce za opremo teh ladij, kar bo takoj privledlo do večje stavke.

Kot znano, naj bi vlada dobila ta denar z dvadestotnim davkom na vse bižniške transakcije, kar pomeni tudi na plače, obresti, profite in vsako kupčijo. Ta transakcijski davek bi bil velik škodi kakor je običajni kupčijski davek.

Kritiki tega načrta pravijo, da bi plačevanje "Townsendovih" penzij ne kreiralo nove kupne sile, marveč bi le redistribuiralo že obstoječo kupno moč. Največje breme bi razmeroma nosili delavci, farmarji in mali biznismani. Davek, ki bi odpadel na bogate sloje, bi bil razmeroma majhen v primeri z obremenjenjem delavskih mas.

Kritiki tudi smatrajo, da bi z uvedenjem tega sistema poskobile cene z raketo brzino, ker transakcijski davek ni nič drugega kakor podesetorjen kupčijski davek ali "davek na reveže". Za delavske sloje pa ni blagostanja v inflaciji. Razmere bi se najbrže prej izboljšale s poudaritvijo življenjskih potrebščin in ne s podražitvijo.

Soditi po zaključku konvencije se Townsendovci tudi ne bodo pečali s kakšno novo stranko, ker so zaključili, da se bodo držali proč od obeh starih strank, kakor tudi od "tretje" stranke, če bi slučajno prišlo do nje. Agitirali in volili bodo le za tiste kandidate, ki se izrečejo za njih načrt. Na ta način upajo priti do "Townsendovih" penzij po \$200 na mesec, kar je več kot polovico več kot znaša povprečni zaslužek ameriškega delavstva in sigurno mnogo več kakor zaslužki navadnih farmar.

Kanada se pridruži bojkotu Italije

Ottawa, Ont., 31. okt. — Mackenzie King, predsednik nove kanadske vlade, ki je vzela vajeti zadnji teden, je včeraj naznanil, da bo Kanada takoj storila vse potrebne korake za efektivno izvajanje ekonomskih in finančnih sankcij proti Italiji.

Delavci zadržali italijansko ladjo

Stavka na treh ameriških parnikih v 'Friscu'

San Francisco. — (FP) — Tukajšnji pristanišni delavci so se uprli nakladati tovar na italijansko ladjo Cellina, dokler niso dobili od državnega tajnika Hulla zatrdilo, da tovar, namenjen za Italijo, ni kontrabandne ali prepovedane vrste.

Parnik Cellina je bil prišel iz Seattle, kjer tudi ni mogel dobiti tovora vlad piketiranja pristanišnih delavcev. Slična smola se mu je obetala v San Franciscu, kjer so pomorski delavci po izjavi Harryja Bridgesa, predsednika unije, "za izvajanje ameriške nevtralnosti", to je proti nakladanju kontrabandnega tovora za Italijo. S svojo akcijo so le podprli Rooseveltovo deklaracijo o nevtralnosti.

Slično so nastopili tudi proti trem parnikom American-Hawaiian kompanije, ampak iz drugega razloga. Na treh parnikih te družbe je zastavljalo moštvo vlad preključa ladijskega pasusa Charlesu Gatesu, uradniku mornarske unije. Mornarjem so se nato pridružili tudi pristanišni delavci, ki so odklonili dotakniti se tovora na teh ladjah. Posledica je, da leže v pristanišču, kakor je do zadnjega časa ležalo več ladij z "vročim tovorom."

Družba je vzela Catezu poslovno dovoljenje, ker je nekega te-sarja, ki je v lamski stavki sčel-balo, poslal na unijsko uposledval-nico, kjer je bil kaznovan na \$10. Sledila je stavka mornarjev in pristanišnikov. Pristaniška podjetniška zveza zdaj grozi, da bo najela neunijske delavce za opremo teh ladij, kar bo takoj privledlo do večje stavke.

Poljski režim se počasi reformira

Amnestija za 10,000 političnih jetnikov

Varšava, 31. okt. — Marjan Zyndram Kosciolkowski, predsednik nove poljske vlade, je danes naznanil, da je vlada podelala amnestijo za 10,000 političnih jetnikov. Amnestija se izvede ob božičnih praznikih. Vlada je dala poročala, da Poljska ne bo več gradila novih ječ. Danes ima poljska republika zaporov za 39,000 oseb, ampak zaprtih oseb je čez 55,000, kar pomeni silno gnečo v ječah. Da se temu opomore, bo vlada raje izpustila vse jetnike, ki so prišli v zapor zaradi političnih prestopkov.

Druga reforma, ki jo je izvršila nova vlada, je razpust državne in "nadstrankarske" stranke. To stranko je organiziral pokojni diktator Pilsudski z namenom, da razvije fašistični režim na Poljskem.

Konflikt med avstrijskimi monarhisti narašča

Dunaj, 31. okt. — Avstrijski monarhisti-legitimisti, ki hočejo povratek Habsburžanov na prestol Avstrije, so včeraj predložili dunajskemu županu Schmitzu prošnjo, naj mestna uprava imenuje "kronprinca" Otona Habsburškega za dunajskega enostnega občana. To je novo roganje za monarhiste v taboru knezov za Starhemberga, ki hočejo, da Starhemberg postane regent in kasneje kralj Avstrije.

Grki izgnali bivšega premierja

Atene, 31. okt. — Grška monarhistična vlada je včeraj vzela izgnati bivšega ministrskega predsednika Aleksandra Papanastasiya na otok Mykinos zaradi njegovih republikanskih idej.

'NEWDEALOVCI' SE OBRAČAJO OD 'POZABLJENCEV'

Brezposelne cinčno mečejo z relifne liste

VRAČANJE K — HOOVERIZMU

Washington. — (FP) — V svoji kampanji pred tremi leti in še tudi pozneje je predsednik Roosevelt imel veliko lepih besed za "pozabljenec ljudi", za brezposelne in druge reveže, katere je Hooverova administracija preračunano ignorirala. S svojimi naglasanimi simpatijami do "pozabljenec" se je Roosevelt zaril v milijonska arca brezposelnih in izkoriščanih delavskih mas ter postal njih — mesija.

In ko je prevzel vlado ter naznanil, da je Hooverove politike ignoriranja brezposelnih konec in da bo v bodoče federalna vlada skrbela, "da ne bo nikdo lačen", je v deželi zavelo novo upanje, nov optimizem. Roosevelt je res držal besedo in s privolenjem kongresa organiziral zvezno relifno administracijo, ki je prevzela skrb za brezposelne v večji ali manjši meri.

Konec je bilo filozofije "krepkih individualistov", da morajo za brezposelne skrbeti občine in države. Vsaj tako je bilo rečeno po najvišjih vladnih uradnikih, ki so obenem obetali da bodo v doglednem času uposlili vse brezposelne ali vsaj pretežno večino istih. V ta namen je bil deloma sprejet tudi zakon "gospodarske obnove ali NIRA."

Pod Rooseveltovo administracijo je relif postal največji biznis v deželi. To je sicer še vedno resnica. Saj je zadnji kongres dovolil štiri milijarde 800 milijonov za relifna dela in oskrbo brezposelnih.

Toda zadnje čase je iz administracijskih krogov prišel pi-hati drugačen veter. Dasi je število brezposelnih višje ko pred enim letom in znaša preko enajst milijonov po oceni Ameriške delavske federacije, je Roosevelt na eni strani s svojimi "newdealovci" odkril, da je dežela že "močno okrevala", na drugi strani pa naznanil, da bo vlada "končala z relifnim biznisom."

Relifna administracija je takoj razumela to "novo" politiko. Bele hiše in prišli čisti relifne liste. V prišlih mesecih je reducirala število "klientov" za približno pet milijonov — od 22 do 17 milijonov. Obtem je naznanila, da bodo s 1. novembrom (sedaj je s 1. decembrom) morale občine in države skrbeti za "neuposeljive", ker tedaj bo zveznega relifa absolutno konec. Federalna vlada bo skrbela le za delazmožne, katere bo uposila pri relifnih delih po "zaščitni" plači.

Vse to močno diši po vračanju k Hooverovi "relifni" politiki. "Relifnega biznisa mora biti konec." "Občine in države naj skrbijo za 'neuposeljive'." "Dežela je že močno okrevala." Slično je pridigoval bivši predsednik Hoover. Dežela je res "okrevala" kolikor se profitov in profitarstva tiče, toda ne kolikor se tiče brezposelnosti in bede.

Da brezposelnost in relif postajata Rooseveltovi vladni trn v peti, ni nobenega dvoma. Sploh bi bilo to veliko breme vsaki vladni odveč. Toda "newdealska" vlada se ga skuša rešiti z zatekanjem k prazno določim goslom vseh Američanov in z igranjem politike ptica noja. K tej politiki se je pričela zatekati, ker je z "newdealsko" politiko krpanja kapitalizma popolnoma pogorela.

Po več kot dveh letih in pol "new deala" se ameriški in Rooseveltovi (daj na 3. strani.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Združene države (raven Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na štiri leta; za Chicago
in Cincin 7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo
\$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin 7.50 per year,
foreign countries \$6.00 per year.

Cene glasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih
članov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, po-
vsti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštne.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov za vse kar ima stik s tem:

PROSVETA

7617-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Izidni v sklopu, na primer (Avg. 31. 1935), poleg valov
bude na zgradbo, pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
ročnina. Pomolite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Časnikarji nočejo biti delavci

Od kar imamo v Ameriki "New Deal", imamo tudi organizacijo časnikarskih pomočevalcev in člankarjev. Ta organizacija se imenuje "The American Newspaper Guild" in znani Heywood Brown, bivši socialist, je njen predsednik.

Razume se, da organizacija vključuje še zelo majhen odstotek reporterjev, sodelavcev in urednikov ameriškega časopisa — in še ta odstotek se po večini smatra za nekaj več kot so mezdni delavci. Dokaz je že v imenu organizacije, ki se je krstila za "guild"—kar pomeni nekak ceh—ne pa za unijo časnikarskih delavcev.

S tem so izstradani reporterji—večinoma so taki—pokazali, da še ne priznavajo časnikarske industrije; pokazali so še več—da se nočejo "ponizati" doli med ostale delavce.

To so najbolj pokazali pred kratkim, ko je nova organizacija glasovala o vprašanju, če pristopi k Ameriški delavski federaciji. Odločevala je dvetretjinska večina in ko so bili glasovi prešteti, je manjkalo 35 glasov za predlog pristopa. Časnikarski reveži so torej večinoma glasovali, da ostanejo sami. Nočejo priznati, da so delavci.

Ne čudimo se temu. Poglobiti se je treba v psihologijo ameriškega časnikarskega proletariata. Pred očmi moramo imeti večino. Organizacija je še nova stvar in večina onih, ki so šli zraven, ima to za nekaj sport oziroma nekaj, kar je izključno za njih. Čudno je, da si niso omislili uniforme in tajnega obrednika, ki je v navadi pri ameriških bratskih organizacijah.

Večina instinktivno mrzi delavsko maso, katera je intelektualno pod njo. Večina reporterjev in piscev si domišlja, da stoji visoko nad tesarjem, rudarjem, tiskarjem in celo nad navadnim učiteljem; domišlja si, da je pisanje reportov, novic in člankov nekakšna umetnost ali "božji dar", ki ni dan vsakemu smrtniku. Tega miselnosti so vsi bili tudi potepniki "umetniki" v Evropi, ki so "umetničili" s perom, čopičem ali kiparskim dletom; nosili so dolge lase, širok klubok in veliko pentljo pod vratom pa — stradali, da je bilo strah. Kljub temu so drug drugega titulirali z gospodom.

V Ameriki so celo komiji v prodajalnicah in razni hlapi v čistih arcah z belim ovratnikom — in v raztrganih čevljih! — po pisarnah in bankah, ki mislijo, da so nekaj več ko delavci v tovarnah. To je vzrok, to naduto mišljenje, da je ta beloovratniška masa, ki šteje milijone, ostala neorganizirana in predmet nepopisnega izkoriščanja. Človek bi ji skoro privozel to izkoriščanje!

Se slabše je z ameriški reporterji, člankarji in pomožnimi uredniki velikih dnevnikov, ki garajo dolge ure in večinoma za mizerne plače, a kljub temu nočejo nič slišati o solidarnosti s preprostimi delavci. Kadar jim glavni urednik po naročilu lastnika burbonskega lista ukaže, da je treba vse vesti o delavskih stavkah pobrati, tako da bodo daleč proč od resnice, tedaj si ti intelektualni hlapi domišljajo, da vrše silno dobro — izobraževalno delo.

Dejstvo, da se je ustanovila organizacija teh časnikarskih hlapev, je dobro znamenje ne glede na to, da se ti reveži še branijo stopiti v delavsko federacijo. Potrebujemo še šole in brdkih izkušenj. Kasneje, ko spoznamo, da niso nič drugega kakor izkoriščani mezdni delavci in spadajo v delavsko organizacijo, bodo drugače delali.

Časnikarski pomočevalci in pisci spadajo v industrijo časopisov—skupaj s tiskarji, stavci, stereotipi—skupaj z vsem grafičnim delavstvom v tiskarnah od najvišjega urednika do zadnjega pometalca tiskarskih prostorov. Vaj skupaj spadajo v časopisno industrijsko unijo—in čim prej bodo vsi stoodstotno organizirani v eni sami organizaciji, tem prej bodo odpravili izkoriščanje po lastnikih, tem prej bodo narekovali lastnikom časopisa svoje delovne pogoje in jih tudi dobili.

Časnikarski delavec si mora izbiti iz glave naduto misel, da je nekaj več ko tovarniški delavec, da je nekaj gospod ali nekakšna visoka zver. Revež je kakor so vsi ostali mezdni delavci, izkoriščan je, zato mora iskati stikov z ostalimi delavci, ki z njim vred producirajo časopise in magazine, če noče biti vse svoje življenje—stroj za kovanje dobička za druge, ki nič ne delajo.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Se o Townsendovem načrtu

Pueblo, Colo.—Od začetka ali pričetka Townsendovega gibanja, ko se je pričelo ali začelo to gibanje starostnega zavarovanja, do sedaj, nisem trdil in ne trdim, da bo tako zavarovanje sprejeto ali uvedeno v Združenih državah; nisem in ne stojim na stališču, da bi bilo ali da bo to zavarovanje najboljši ali da bo rešilo vsa vprašanja konzumentov in producentov, da bo za vselej rešeno vsako tako vprašanje. Neumestno bi bilo trditi kaj takega. Še večja neumestnost pa je, če se bi s strani slovenskih imigrantov vse skupaj ignoriralo. Vsaj to sme biti dovoljeno, da se spoznamo s takšnim gibanjem. Ako se bomo držali samo v krogih naših podpornih organizacij na način, kot da ne živimo v Združenih državah, ne bomo nikdar vedeli, kako se giblje in organizira ta velika masa ameriškega proletariata, če jo kdo za vaja ali ne zavaja.

Po Townsendovem načrtu bi vse osebe, stare 60 ali več let, prenehale z delom, prenehale producirati, in bi tudi upravljale vse zadevne posle v vseh okrajih. Pomislimo koliko več izobraževalnega dela bi bilo med ljudmi, ko bi bili taki ljudje sedaj v delih ali pri delu raznih poklicev preskrbljeni za kruh in bi z veseljem delali na izobraževalnem in kulturnem polju, češar sedaj ne morejo. Ubožnice (poor farms) bi prav gotovo zgornile ali prenehale. Trepanje zdravil, močnih mladih ljudi bi prenehalo. Zločini, ropi, umori in samomori bi se izdatno zmanjšali ali vsaj omilili. Stroški po vseh državah za vzdrževanje ubožnic, umobolnic, jetnišnic in takih stvari, ki so v človeštvu zato, ker je večna skrb za obstanek ali kruh, so zato med nami, ker industrijalni profitni sistem za to ne skrbi; v teh stvarih naj vsak sam skrbi. To je glavno vseh kapitalističnih držav, in zato tudi kapitalistični svet rešuje ubožstvo z ubožtvom.

Kapitalistični ali profitni sistem, ljudje, ki imajo potratno življenje v tej uredi, bodo vedno govorili, da si naj vsak prihrani toliko, da bo lahko živel, ko bo star. Tako vam tudi govorijo, da vas lahko zavarujejo za starost inšurene kompanije. Tako vam bo govoril vsak, ki živi na račun drugih ali ki mu prihaja denar od nekod za kar ni storil ničesar. Industrijski delavec ni farmer, da si bi pridela živčja tudi ko je star. Industrijska Amerika izmče od leta do leta več in več delavcev iz industrije. Postavljajo se novi stroji, ki nadomeščajo človeške stroje. Ameriški zapad je okupiran. Zadnjih 60 let so pionirji ameriškega zapada odpirali pota novim naselencem. Sedaj je skoro vse zasedeno. Nova polja ali nova odkritja za nove naseljence so izgubila. Amerika bo morala preurediti ali narediti nov socialni red. Kakšen bo ta nov začetek, ne more danes noben izmed nas povedati. Eno bo gotovo: Ameriški način življenja, dela in delitve se bo preuredil. Ne še tako kmalu. Ampak, da se bo moral, so vsa znamenja med nami. Ljudje ne bodo zadovoljni z večnimi reformami. Reforme samo gladijo in tolažijo beraštvo.

Mi Slovenci lahko le pomagamo pri vsem tem. Townsendovo starostno zavarovanje ni več samo načrt, ampak je organizacija, ki postuje potok klubov v vseh državah. In do sedaj še nisem videl, da bi meščansko (zavajalno) časopisje oglašalo ta plan. Organizacija ima svoj list, in pričetek organiziranja ni bil "na vrhu", ampak "na dnu". Če je bila ta organizacija v pričetku prošnja, bo postala zahteva, iz prošnje in zahteve pa povsem lahko postane vlada. Če bi profitna uredba hotela to ali tako zavarovanje upeljati, bi to že lahko bili napravili. Kapitalistični svet bo vedno pobijal vsako takšno zavarovanje, ki ne bi služilo njim v korist. Če hočejo ameriški gospodarji industrije, bank in profita takšno zavarova-

nje, potem so v zmoti, ako mislijo, da se bodo obdržali vedno tako v sedlu profitnega sistema. Kar sem še do sedaj videl (videl v zavajalnem meščanskem časopisju), je to, da mu pravijo, da je utopijska, "impractical" and "impossible," ter da ga bodo pobijali do zadnjega. Oni tudi pravijo, da taki penzionisti bi dobili denar, jedli in pili ter zapravljali, delali pa ne bi nič. Kje more biti kaj takega v Ameriki, da bi nekdo jedel pa nič delal? Tako vpijejo. Po pameti teh silnih, lenih buržoaznih ljudi moraš delati do smrti, dokler ne padeš na tla kot bi te strela udarila.

Tudi v Prosveti ni bilo o tem Townsendovem načrtu ničesar povedanega, ali pa samo toliko, v kolikor se je omenjal kot drugi takšni načrti, ali pa samo toliko, da je vse skupaj fantazija, "gradovi v oblakih."

V zadnjem zasedanju kongresa je Townsendov načrt "zadel" ista usoda kot Lundeonov načrt socialnega zavarovanja. In tudi v prihodnjem zasedanju bo tako "zadel" oba predloga. Ameriško delavstvo se bo moralo še veliko bojevati in organizirati, predno bo imelo delavsko upravo. Po vsej pravici bi bilo bolje, da Townsendov plan ni odoben, sprejet pa Lundeonov. O Lundeonovem predlogu ne rečem sedaj ničesar. Načelno ali kot delavec in ne profitar sem proti takemu zavarovanju; človeku, ko je star 60 let, pa ni še ničesar napravil, nobenega koristnega dela za družbo odkar je na svetu, bi dal lepo pokojnino na mesec. Koliko je tak človek vreden? Ali ni tudi Lundeonov plan v tem za vse? Zato bo potrebno, da bodo ljudje morali zaslužiti starostno pokojnino še ko so mladi, z delom. To je uveljavljeno sedaj v sovjetski Rusiji. Ni "masten predlog" Townsendov plan, je pa narejen in oznanjen ljudem v najboljši veri s tem, da konča brezposelnost. In če se ga uvede, ne bova ne jaz ne ti plačala nič več davka kot sedaj, raje manj.

Vsi, ki so delavni v gibanju za ta načrt, ne morejo biti izvozljeni h "kakšnim koritom." Vsi, ki organizirajo za uveljavljenje takega načrta, delajo to, ker ne vedo boljšega. Večina misli, ako se uvede ta plan, da bo za vedno odpravljena beda, brezposelnost in vsi ropi kapitalistične družbe. Mi, marksisti, vemo, četudi se uvede Townsendov načrt, da ne bo mogel ostati v mehan profita. Vsak socialist pa lahko vpije za delavsko vlado, da si naj jo ljudje izvolijo, pa bomo vedno le pri prošnjah. Demokratje pravijo, da imajo delavsko vlado. Vsak socialist, ki agitira za socialistično stranko, dela to načelno, in ne da bo kam izvoljen. Ako Townsendovi promoterji samo zato organizirajo, da bodo izvoljeni v dobre služ-

be ali pa zato, kakor pravijo nekateri, ker so jih našantili ali podkupili kapitalisti, tedaj tem bolje za vse, kajti čim prej bo masa spoznala trike in zavajanja, tem prej bo sposobna za pravo revolucionarno delavsko stranko.

Člani Jugoslovanske socialistične zveze ne smejo misliti, da bomo v naših državah tako hitro imeli socialistično vlado, dokler bodo odklanjali vsako delo s komunisti. Posebno še, če je vse drugo zanič, samo oni so v pravem. Imamo preveč skušeni, da bi ne vedeli kako malo je resničnih socialističnih načelnosti med nekaterimi člani druge internacionale. Kako malo je res revolucionarnosti v tej stranki. Dogodki svetovnih sunkov nam vendar povedo, da člani te stranke ("na vrhu") delajo špalir raznim kraljem in trotom, in ravno tako bi ga delali industrijskim kraljem. Ali pa vsaj toliko časa, da bi tudi ti postali socialisti. Nekateri člani JSZ mislijo, da se ne smejo ogledati po svetu izven te zveze. Gibljejo se le v mehan te zveze. In po vseh dosedanjih evropskih dogodkih lahko sklepamo, da socialistična vlada druge internacionale bi prevzela industrijo le tedaj, če bi sama od sebe poginila. In predno bo taka vlada, bo treba, da bo vsaj nekaj ljudi Townsendove organizacije za socializem. Za nas vse bo veliko vprašanje: Pustiti, da se življenje razvija samo od sebe z agitacijo za socializem in čakati v tem, kaj napravi vse delavstvo, ali pa podpreti Townsendov načrt. In ko se uvede, bomo podpirali "siromaki siromake."

V Ameriki je že precej utrjen fašizem po nemškem vzorcu; regimentacija brezposelnih kaže na to. In nihče ne ve, kaj lahko še vse pride. Townsendov načrt lahko to ustavi. Ta načrt lahko vpostavi popolnoma novo vlado v naših državah. To boste priznali vsi konservativni socialisti. Posebno še, če taki socialisti povedo, da ameriško komunistično stranko lahko razprši en "bunch" policajev. Če bo tako še dolgo časa, potem le podprimo, da se uvede Townsendov načrt socialnega zavarovanja za ostarele državljane. Joe Hočvar, 21.

Pripomba uredništva: Ne vemo zakaj naši somišljeniki zapravljajo toliko časa in prostora v listu zaradi Townsendovega načrta, ki je z vsakega stališča praktične ekonomije gola utopijska. Logika, da vse ono, kar kapitalisti pobijajo, mora biti dobro za delavca, ne drži. Kapitalisti pobijajo vse reforme, dobre in slabe z delavskega stališča, vključno s Rooseveltov "New Deal." Townsendov penzijski načrt je v kapitalistični družbi nemogoč, v socialistični družbi je pa nepotreben, zato ga mora vsak inteligenten socialist ignorirati kakor je treba ignorirati vsako ekonomsko in socialno mazaštvo. Townsendov načrt se peča samo z denarnim sistemom, kakor da je denar—varčevanje ali zapravljanje—te-

mel ekonomije, ignoruje pa sistem blagovne produkcije, od katerega je odvisno vse. Denar se lahko producira, bilijoni in trilijoni dolarjev v papirju, toda praktično vprašanje je, kaj boš dobil za ta denar.—Glede enotne fronte s komunisti je pa tale stvar: enotna fronta pride, kadar se komunisti docela spamejujejo. Na zadnjem kongresu v Moskvi so se komunisti približali stališču demokratičnega socializma za polovico pote, a to še ni dovolj. Priti morajo še ostalo polovico pote in tedaj bodo popravili, kar so zamudili v zadnjih osemnajstih letih.

Redke lokalne vesti

Akron, O.—Iz naše naselbine se le malokdaj čita kakšen dopis v Prosveti, četudi je v Akronu in Kenmoru še precej Slovencev. Zakaj, tega ne vem, vem pa, da ne gre nobenemu tako dobro in ne tako slabo, da ne bi opisal lokalnih razmer v Prosveti, ki jo čita mnogo rojakov širom Amerike in se zanimajo za novice iz raznih slovenskih naselbin.

Že precej dolgo se nisem tudil kaj nič oglašil v Prosveti, ampak vest mi ne da miru, zato hočem napisati par vrstic. Lokalne delavske razmere so slabe, da mora človek obupati nad njimi. Na primer Indian Tire Co., Mogadore, O., je bila ena prvih kompanij, ki je podpisala pogodbo z delavsko unijo, nakar je tovarno za nekaj časa zaprla. Potem je obvestila svoje delavce, če se hočejo vrniti na delo, se bo to zgodilo "pod odprto delavnico," torej brez unijske pogodbe, potem da bo odprla tovarno in začela z obratom in z isto mezdno ter da bo uposlila vse one delavce, ki so bili odslovljeni. S tem korakom je seveda kompanija prelomila pogodbo z delavsko unijo.

Delavci so v to pristali. Iz tega se pa razvidi, kaj so delavci. Tovarna torej lahko obratuje pod "odprto delavnico" in z isto mezdno, pod unijo pa ne. Voditelj A. F. of L. so pustili vsa zadeva tega vprašanja unijskemu lokalu v rešitev, naj sam naredil, kar hoče in kar more. Kdo je tega kriv?

Druga novica. Tukajšnje tovarne so pripravljene, da podaljšajo delovnik s 6 na 8 ur na dan. Medtem je bilo že mnogo delavcev odslovljenih, kar je pač dokaz, kako se družbe boje Roosevelta. Kolikor bo on zaposlil delavce pri WPA, toliko jih bodo tovarnarji odslovlili, tako da se ne bo prav nič poznalo na številu brezposelnih in "prospektiteta" bo ostala na stari točki. Pa kaj hočemo, prijatelj drži s prijateljem!

Se nekaj. Tukaj v Akronu imamo dva visoka mostova, s katerih si vsako leto precejšnje število ljudi življenje vzame. Visočina je tako velika, da nihče ne ostane živ. Temu "prosto-voljnemu" izhodu iz življenja je seveda kriva kapitalistična uredba.

V sosednjem mestu Cuyahoga Falls sta dva Poljaka izgubila svoje življenje pod vlakom, tudi po krivdi nikdar stih kapitalistov. Sedela sta na tračnicah in premišljevala o sedanjem bednem življenju, nista pa slišala prihajajočega vlaka, ki ju je na mestu ubil.

Opozarjam rojake, ki se vozijo z avti skozi Akron, da so previdni, kajti mestne oblasti so uvedle zelo stroge kazni za one voznike, ki so vinjeni. Zadnje čase je namreč bilo mnogo avt-nih nesreč in mnogo ljudi je bilo ubitih. V enem tednu je devet oseb izgubilo življenje v takih nesrečah, ker so vozniki neprevidni, drvijo na slepo in nepremišljeno.

Rojaki, bodite previdni, komu boste oddali svoj glas pri prihodnjih volitvah. Če niste naročeni na dnevnik Prosveto, naročite se takoj! Če niste član SNPJ, pristopite, dokler je v teku kampanja!

Martin Klarič, 170.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Cleveland, O., J. F.: — Pismo je bilo oddano 22. okt. ob 5.30 popoldne, dospelo je 26. okt. Vsekakor se je nekje zamešalo. Prišlo bo 6. nov. Rokopisi se ne vračajo.

Sankcije in delavstvo

Socialistična internacionala in mednarodna zveza sta od početka očitnega pravljjanja vojne proti Abesiniji z vso istostjo pozivali Društvo narodov, da stori da prepreči vojno. Močna nasprotja med mi v Društvu narodov, ki se prijavljajo sprotujoči si francoski in angleški politiki jasneje, so onemogočila učinkovite ukrepe, bi preprečili italijansko vojno. To je spoznal Mussolini, ker je imel že podobne zglede.

Svet in plenum Društva narodov sta pa ugovarjala, da je smatrati Italijo kot napadalno, da je bil tudi kršen pakt Društva narodov to vojno. V zmislu sklepa avtomatično s tudi sankcije po paktu proti napadalni državi, če so obvezane izvajati sankcije. Če se to vprašanje v odboru Društva narodov navalo dalje, se je zgodilo to, da se enotni ukrepi, ki naj bi bili najučinkovitejši.

Pomen sankcij ni v tem, da se Italija ugnje. Opravičeno se šele potem, če omogoča nadaljevanje vojne. S tem ni rečeno, da je kaj izpoveda treba rabiti vojaške ukrepe, potrebno pa je, da se izvedejo vsi potrebni spodarski in finančni ukrepi z vsemi konvencijami. Društvo narodov, kolikor se od za čimprejšnji konec vojne v vzhodni Afriki napram Italiji vsekakor v ugodnejšem položaju. Italija ima malo surovin. Premog, mlini na olja, pavlo in baker mora dobivati skoraj ključno v inozemstvu. Čeprav je Mussolini skušal dvigniti v zadnjih letih pridobivanje ljenjskih potrebščin (žita) doma, vendar se žela avtarkično še ne bi mogla prehraniti. Močno je zaradi tega odvisna od uvoza iz zamestva. Obenem pa je finančni položaj vedno kritičnejši, ki utegne onemogočiti daljevanje vojne, če ne dobi inozemske fin ne pomoči. V tem obstojajo tudi sankcije njih moč, s katerimi lahko Društvo narodov nastopi proti Italiji.

Seveda bodo učinkovite le tedaj, če se složno, marveč tudi z vso resnostjo izvede. Po statutu Društva narodov je vsaka član Društva narodov dolžna sodelovati pri sanjah. Če napol fašistični vladi v Avstriji in Ogrskem izjavljata, da pri sankcijah ne b sodelovali, pomeni to kršitev prevzetih dol stih. Vodilni sili Anglija in Francija bi dovolj pomočkov, da prisilita k izvrševanju veznih pogodb obe deželi, ki se kujata. Obe finančno jako odvisni od inozemstva. Niti pa tudi ne moči, da bi učinek sankcij pre čili. Ne Avstrija in ne Ogrska ne moreta diti Italiji potrebne surovine, niti tako n potrebno finančno pomoč.

Znano nam je, da zlasti Anglija zahteva vedbo sankcij ter tudi ve, da francoska v temu le prvi volji sledi. Čeprav obe str trdita, da niti politika služi le miru, v lahko smelo trdimo, da prihajajo za obe se gi pomisleki v poštev. Zato obstoja nevar da sankcij kljub stremljenju po enotnem stopku, vendar ne bodo vse vlade izvajale, da bi bile Italiji preveč nevarne. Če bi s zgodilo, potem bi se cilja, ki naj bi mu slu nikdar ne doseglo. Mussolini bi lahko n ljeval vojno proti Abesincem in Društvo dov bi doživelo težak poraz. S tem bi pa nem dobili vsi oprezujoči imperialisti za svoje načrte svobodne roke.

Delavski razred izvedbo sankcij ne morej prepustiti samo vladam. Mednar strokovna zveza in socialistična delavska internacionala sta na skupni seji obeh izvršnih borov početkom prejšnjega meseca sklenili htevat, ne le da Društvo narodov odredi e cijte proti Italiji, marveč sta, zavečajoč se s mirovne mislje, tudi izjavili, da sta priprav popolnoma izvršiti in nuditi Društvu nar dejansko podporo delavcev in delavk, ki jil stopata, v svrhu izvedbe sankcij proti dalki.

Ta podpora vsega delavstva po vseh drž članicah Društva narodov mora sedaj oži Povzročiti mora, da napadalca ne dobi nič šnega blaga in orožja, sankcije morajo stati gospodarski bojkot, ki bo ustavil v Vera, da bodo dežele v gospodarski krizi kulativno skušale delati vojne dobičke, ne sramotiti nobene dežele. Tembolj, ker so v vojne kupčije zvezane z velikim rizikom eventualno ogromnimi izgubami za vojne nlike.

Socialistična delavska internacionala in narodna strokovna zveza hočeta braniti in delovati pri sankcijah za mir v Evropi i svetu.—D. P.

Opeklina

Opeklina zdravijo sodobni zdravniki p vsem angleškem načinu. Gre za zdravilje taninom, s čreslovino torej.

Stvar je prav preprosta: opeklina vseh penj najprej dobro in previdno očistimo, jih pa z mehkim čopičem namažemo s 52 ninovo raztopino. Nanje položimo v isti novi raztopini namočeno gazo, pokrijemo z in prevezemo. Prihodnji dan odstranimo ponovimo mazanje in če treba, storimo t dan takisto. Zaradi čreslovine se naprav opečenem delu kože trda skorja in tedaj ba še tri dni mazati krasto z mehanico kol in petdeset odstotnega taninovega etra (ipol). Po šestem dnevu pustimo krasto pr ru, zakaj čez dober teden ali dva itak samu pade.

Kadar gre za lažje opeklina, je dovolj jih samo s taninom mažemo; kolodji se p ben ni. Po tretjem dnevu pač še zavemo lino z gazo, vendar je nič več ne mažemo. Zdravljenje opeklin s taninom je pre no, zato svetujemo sleherni gospodini, k kupi stekleničko 50 odstotne taninove pine.

Belopoltni in zamorski časopisni delavci piketirajo urad lista "Amsterdam News," ki je odslovil nekaj delavcev zaradi unijskih aktivnosti.

Zdravljenje raka z radijem

Iz predavanja dr. Koerberja v tečaju za proučevanje in zatiranje raka

Ljubljana, 28. septembra.

Dr. Juraj Koerber v svojem predavanju najprej naglašala, da predstavlja zdravljenje z radijem razmeroma novo pridobil na področju borbe proti raku. Komaj 40 let je od tega, odkar je Roentgenovo odkritje razpršilo znanstveni pa tudi laični svet. Že kmalu potem, ko je Roentgen pokazal prve slike skeleta živega človeka, so bile te slike prikazane v Francoski Akademiji znanosti, kjer jih je med drugim videl tudi Becquerel, potomec slavne francoske učenske družine. On je pravzaprav dal pobudo soproga Curie, da raziskujejo žarke, ki izhajajo iz uranovih soli, ki pa so po svoji naravi slični roentgenovim žarkom; prav tako je bil en tisti, ki je ustvaril pojem radioaktivnosti in ga uvedel v znanost. Na področju fizikalne znanosti je dovedlo odkritje radija do nepredvidenih sprememb. Pokazalo se je, da sestoji atom, za katerega se je skozi stoletja smatralo, da je najmanjši, nedeljiv del materije, iz še manjših delcev, in uspelo je, atom toliko razdeliti, da postanejo njegovi najmanjši delci, ki so najmanjši delci materije, istovetni z energijo.

Biološko delovanje, to je delovanje na živo stvarino, je odkril Becquerel na samem sebi. Nasil je namreč nanovo odkriti element v žepu, da ga pokaže stranski učinek v Akademiji. Na onem mestu, kjer je no- ali element, se je napravila rana, ki ni hotela dolgo časa zaceliti. Znanstvena raziskovanja, ki so jih podvzeli v cilju, da se ta po- razloži, so pokazala, da imajo žarki, ki izhajajo iz radija, sposobnost razdirati živo tkivo. Dalje je ugotovljeno, da so celice človeškega organizma posebno občutljive za žarke v štadiju, ko se delijo, da so takrat najbolj občutljive kakor pa tedaj, kadar mirujejo, dočim je čisto občutljivost neodvisna od starosti same celice. Na tem spoznanju je osnovana terapija raka z radijem. V tkivu raka je prav poseben mnogo takih celic, ki se nahajajo v štadiju delitve, mnogo več kakor pa v zdravem tkivu. Radi tega je tkivo raka daleko bolj občutljivo za radijske žarke, kakor pa zdravo tkivo. Tako je mogoče določiti ono količino radijskih žarkov, ki bo uničila tkivo raka, a istočasno ne oškodovala zdravega tkiva v okolici. Na tej razliki in občutljivosti napram žarkom je osnovano zdravljenje raka z radijem.

Sam element radija se nikoli ne uporablja za zdravljenje. Samo nekolikokrat je uspelo izolirati radij v elementarnem stanju in se je videlo, da ima ta element metalen izgled in da se izredno lahko spaja z drugimi elementi. Ugotovilo se je, da je v čistem stanju nemogoče uporabljati. Radi tega se v praksi zdravljenja uporabljajo radijske soli. Netopljive soli se stavi v metalne igle ali kapsule, napravljene iz platine ali iridija ter se vrši zdravljenje s temi metalnimi tubami in iglami. Topljive soli radija se uporabljajo na ta način, da se raztopine ekstrahirajo razpadajočih produktov radija, plinasti produkt radija, imenovan radium emanacija ali radon. Ta plinasti element se lovi v steklene cevice ter se potem z njim zdravi. Prednosti zdravljenja s radijem so te, da soli trajno enako delujejo, dočim radon brzo razpade in izgublja na jakosti. Prednosti zdravljenja z radonom pa so te, da je radon mnogo cenjevi od radija in radi tega ni tako velika škoda, če se ta nekaj izgubi.

Predstavitelj opisuje razne načine aplikacije radija in metode, kako se izvaja zdravljenje z radijem. Pokaže aparate, ki se uporabljajo pri tem zdravljenju. V prvem redu instrumente za merjenje igel, nato pripravo za zdravljenje radija v bezgavke, za zdravljenje radija v požiralnik in določeno črno ter takozvano mikrokateter za zdravljenje z ve-

likimi količinami radija. Omenja, da uporabljajo nekatere ustanove tudi veliko kanono s 3—5 grami radija, ki je na poseben način montirana ter se z njo ravna na sličen način kot z roentgenovskimi cevmi. Medtem je vprašan, ali je uporaba velike kanone ekonomična in ali bodo končno doseženi rezultati upravičeni nade, ki se jih stavlja v velike kanone. Naglašala, da so v Angliji ukinili veliko kanono od 4 gramov radija in radij razdelili na manjše količine, ker rezultati, doseženi z veliko kanono, niso zadovoljivi.

Dr. Koerber po vrsti naštevaja bolezni, pri katerih se more radij uspešno uporabljati in govori v procentih svoje rezultate, kakor tudi rezultate, dosežene na zunanjih zavodih. Rezultati se skoraj povsod ujemajo. Posebno naglašala dr. Koerber, da se z radijem ne more zdraviti vsako rakasto obolenje. Kakor vsako drugo sredstvo, tako ima tudi radij omejeno področje delovanja. Pri nekaterih boleznih daje odlične rezultate, pri drugih slabše, a pri nekaterih ga sploh ne moremo uporabljati. So gotove vrste rakastih obolenj, kjer je potrebno zdravljenje z radijem kombinirati s kirurškim posegom, a čestokrat je kirurški poseg potreben, da napravimo radiju pristopne organe, ki leže bolj v globini, in da se na ta način radij stavlja na samo obolelo mesto.

Končno pokaže dr. Koerber nekaj diapozitivov s slikami bolnikov pred in po uspešnem zdravljenju ter nekaj slik, ki kažejo bolnike za časa zdravljenja samega. Demonstrira dalje sliko Radium zavoda v Zagrebu od zunaj, kakor tudi njegovo notranje ureditev in naprave za zaščito zdravnika, ki dela z radijem.

Kuhinje tovarne v Rusiji

V Sovjetski Rusiji polagajo večjo važnost na količino, nego na kakovost. Kar se tiče količine lahko pridružimo ogromnim industrijskim podjetjem še nove tovarne kuhinje, kakor se uradno imenujejo. Sovjeti ne skrbijo samo za povečanje proizvodnje in razdelitve živil, temveč tudi za pravilno prehrano ljudi. Ker se hrani samo po mestih 20,000,000, na deželi 40,000,000 ljudi v javnih kuhinjah in restavracijah, posvečajo sovjeti posebno pozornost javni prehrani, da bi v ničemer ne zaostajala za domačo kuhinjo.

Zato so ustanovili tovarne kuhinje, opremljene z vsemi najmodernejšimi pripomočki. Takih ogromnih restavracij imajo zdaj v Rusiji 200 in promet v njih je tako velik, da si ga v naših razmerah težko mislimo. V zadnji številki "Revue de Moscou" čitamo, da pripravljajo v kuhinji tovarni številka 1 na dan: 16,000 obedov, 40,000 pštet, 5,000 kolačev, 5,000 prikuh, 5,000 predjed in 55,000 deloma toplih, deloma hladnih jedi. V tej restavraciji lahko obeduje naenkrat 1,500 ljudi. Da bi pa hrana tudi po kakovosti odgovarjala tem zahtevam, zato skrbijo številne poskušnje in preizkušnje v ogromnih laboratorijih, ki zavzemajo vse pritičje velikega posloplja. Iz shrambe pridejo jestvine najprej v bakteriološki laboratorij, kjer preizkusijo njihovo brezhibnost. Že pripravljena jedila pridejo v kemični laboratorij, kjer ugotovijo, kako so kuhane ali pečene in koliko je v njih kalorij. Določeno je namreč, da mora dati vsaka predložena jed 700 kalorij.

Potem pride tretja preizkušnja ohranjenosti pokusnja. Glavni kuhar pokusi vsako jed in ugotovi, ali odgovarja zahtevam o kusa in vonja, pa tudi barva mora biti prava in jed prirejena tako, da tekne človeku že na prvi pogled. Če jed vsem tem zahtevam ne odgovarja, se pod nadzorstvom glavnega kuharja zboljša, če je mogoče. Drugače pa mora nazaj v kuhinjo. Velikanski promet pa zahteva tudi primerno število osebja. V kuhinji tovarni številka 1 je zaposlenih 420 kuharjev. Vsak je odgovoren za svojo jed in jamči za njo s svojim imenom, zabeleženo na jedilnem listu. Seveda so vsi kuharji dobro izobrazeni, sami pa poučujejo mlajše moči. Za kuharje se zahteva poleg strokovne izobrazbe sedem razredov srednje šole. Tako upa Sovjetska Rusija zboljšati javno prehrano in osvoboditi žensko gospodinjstvo mučnega in zamudnega dela v kuhinji.

Otroci, ki so jih vzgojile zveri

Otrok je tak, kakršni so odrasli in razmere, v katerih ga vzgajamo. Če opetovano se je znanost vprašala, kakšen jezik bi govoril otrok, če bi doraščal sam kje v prosti naravi ali pa med mutci. Prav tako je zanimiv tudi problem ljudi, vzgojenih med živalmi. Že slavni naturalist Linne je proučeval to vrsto ljudi, ki jih je na svetu več, kakor bi človek mislil. Zanimivo je, da pripisujejo legende vedno sijajno usodo in bodočnost otrokom, ki jih je rešila plemenitost živali. Romulus in Remus nista edina otroka, vzgojena med živalmi. Zarathustra, nesmrtni perzijski reformator, je bil tudi kot otrok ugrabljen in njegovi ugrabitelji so ga pustili v votlini, kjer so bili ubili mlade volkove, misleč, da ga bo volkulja raztrgala. Toda volkulja se ga ni dotaknila, nasprotno začela ga je dojiti in iz njega je postal slaven modrijan orijenta. Tudi lepo Semiramis so hranile in vzgajale ptice, predno so jo svedeniki našli in posadili na kraljevski prestol. Kaj pa vsi drugi principi in princese, o katerih pišejo grški in orijentalni zgodovinarji?

Rudyard Kipling omenja v svoji "Knjigi džungle" prigrado Mowglija, v kateri pa ni nič novega, kajti slavni pisatelj sam priznava, da to ni plod njegove fantazije, temveč da mu je pravil vse to njegov oče. Stari Kipling je bil izborni poznavalec Indije in trdil je, da gre za resnično prigrado, samo s to razliko, da Mowgli v nasprotju s Kiplingovim junakom ni kazal nobenih izrednih lastnosti, temveč da je bil padele docela na nivo živali, kar je tipično za vse primere, kjer so živali vzgajale ljudi.

V Indiji taki primeri niso nič posebnega in strokovnjak za ta vprašanja pastor Lewis je opisal več prigrad "dečkov volkov" in "dečkov volkulj", ujetih v džungli in privedenih nazaj med ljudi. Isti pastor opisuje usodo "moža volka", ki so ga ujeti v džungli, ko mu je bilo 30 let. Bil je že čisto podivjan, govoriti sploh ni znal. V "ujeti" mladu melanholičen, končno je pa zblaznel. Zapreti ga ga morali v umobolnico, kjer je čez dve leti umrl. Ze omenjeni Linne, ki mu pač lahko verjamemo, pa opisuje primer človeka zveri, ki ga imenuje Juvenis Bovinus Bambergensis. Tudi tega so bile vzgojile zveri in nikoli več ni mogel postati normalen človek.

Podobna usoda je zadela Johanna Leodicensisa. Kot petletni deček je bil izgubljen starše in čez 11 let so ga našli v pragozdu med zvermi. Imel je izredno razvit vonj in čut za spoznavanje strupenih rastlin. V holandskih kronikah beremo o Juveniu Ovinu Hibernu, ki je živel do svojega 15. leta med divjimi živalmi, potem je pa postal izredno krepak in zdrav mož, toda govoriti se ni nikoli naučil. V Franciji so znani primeri "otroka iz Aveyrona", "dečka medveda iz Pirenejev", "Petra Divjaka", in Hamana itd.

V vseh primerih med divjimi živalmi vzgojenih otrok, razen zamežljivega ameriškega Tarzana, kažejo taki ljudje čilen odpor do obleke in perila. Govoriti sploh ne znajo in vajeni življenja med živalmi se ne morejo več prilagoditi ljudem. Pred našo rafinirano kuhinjo dajejo prednost surovemu mesu, zeliščem in sploh rastlinam. Njihov duševni nivo je nedvomno nižji in nedostopen našim najosnovnejšim pojmom. Če jih ujamejo in če se jim ne posreči zbežati nazaj med živali, začno hitati in kmalu umro. Njihovo življenje se močno razlikuje od življenja, ki ga pripisujejo legendi Romulu, Zarathustri, kraljici Semiramis ali Mowgliju.

Vsi kuharji dobro izobrazeni, sami pa poučujejo mlajše moči. Za kuharje se zahteva poleg strokovne izobrazbe sedem razredov srednje šole. Tako upa Sovjetska Rusija zboljšati javno prehrano in osvoboditi žensko gospodinjstvo mučnega in zamudnega dela v kuhinji.

"Newdealovci" se obračajo od "pozabljenecv"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

seveltovi "pozabljeni ljudje" so pet rapidno pomijejo v — pozabljenost. Če bo vlada s 1. decembrom res ukinila ves direktni relif kakor zdaj grozi, pognala "neuposilce" v naročje do glave zadolženih in obdave-nih občin ter držav in si pridržala nominalno odgovornost za oskrbo delazmožnih, katere izredno počasi uposljuje pri reliefnih delih, se bo dežela mahoma znašla v novem kaosu in neizmernem masnem trpljenju.

Prvi ni nobenega izgleda, da bo pri reliefnih delih dobila "zaščiti" zaslužek večina delazmožnikov. Program teh del napreduje izredno počasi. Administracija ima najbrže v mislih prihodnje predsedniške volitve in zavlačuje ta dela tako, da bodo na višku, ko se bo odprla kampanja. Vsaj drugače je to počasnost in zavlačevanje nemogoče tolmačiti.

Pri tem igra lahko večjo vlogo tudi slaba organizacija — birokracija in nepriljubljenost, toda vlada dela na načrtih že od pomladi in bi zdaj morala že več pokazati. Vsekakor veliko število delazmožnih brezposelcev ne bo dobilo niti reliefnih del ob "zaščiti" plači. In kaj se bo zgodilo z njimi, če vlada preneha z direktnim relifom? Enostavno bodo proglašeni za "neuposilce" in porinjeni na rame občinam in državam.

Kako bodo občine in države skrbjele za te reveže, vemo iz Hooverjeve dobe. Sploh so pri najbolj volji nezmožne nositi tega bremena, tudi če bi hotele. Toda v mnogih krajih občinski in državni birokrati tudi volje nimajo. Brezposelne smatrajo za kugo, katero je treba izolirati.

In kaj se dogaja s tistimi "klienci", katere mečejo z reliefne liste? Ali se občine, države ali pa privatne dobrodelne organizacije res brigajo zanje? In če se ne, ali se bodo bolj brigale, ko bo zvezna vlada prenehala z direktnim relifom?

Odgovor na ta vprašanja je deloma razviden iz preiskave 110 "klientov", ki so bili maja meseca vrženi z reliefne liste v Maconu, Ga. Poudariti je treba, da go so za jug in predvsem za Georgijo ti slučajni tipični in večji ali manjši meri tudi za vso deželo.

Niti eden od teh bivših "klientov", med katerimi je bilo 64 "neuposilcev", ni dobil občinskega relifa ali pa pomoči pri kakšni privatni dobrodelni organizaciji. Razen nekaj izjem tudi dela niso nikjer dobili; sem pa tam kateri zasluži kakšen kvoder — povprečno okrog dva dolarja na mesec. Neki tesar se je zastojal ponujal za delo samo za hrano.

Preiskovalci so odkrili nepopisno revščino med temi ljudmi, "za katere naj skrbijo občine in države". Od 94 prizadetih družin jih je 29 poročalo, da so med 15. julijem in 15. avgustom jedle manj ko dvakrat na dan.

(koruzni močnik in podobno); šest družin je jedlo po enkrat na dan, pet trikrat v štirih dneh, 18 petkrat v treh dneh, 51 po dvakrat na dan in le 12 družin po trikrat na dan.

Kava, mleko, meso, jajca in podobno je pri teh ljudeh nepoznana stvar. Od silne revščine je eden, oče šestih otrok, zno-rel. "Nikdar nisem pričakoval, da bom tako dolgo živel ali toliko trpel kakor trpiva z ženo," je tožil neki 79-letni starček. "Počasni umirava od lakote."

Kljub temu je pa predsednik rekel, ko se je vrnil s svojih zadnjih počitnic v Centralni Ameriki in na Pacifiku, da je "prepričan, da je dežela že močno okrevala." Počitnice mu nikdo ne zaviđa, toda blebetanje o povratku "dobrih" časov vpricho velikanske bede v deželi, z obetanjem o "končanju reliefnega biznisa" ter z vračanjem k Hooverji "relifni" politiki — vse to ga prikazuje vse nekaj drugega kakor pa zagovornika "pozabljenih ljudi" in "prijetelja revnih mas."

Če bo administracija vztrajala s svojo novo politiko ptičja noja ter si skušala oprati roke od relifa, peha s tem deželo namenoma ali nenamenoma naravnost v fašizem.

Minutna simpatična stavka

Racine, Wis. — Zadnji torek je v tem mestu zastavkalo za eno minuto nad 8000 organiziranih delavcev v znak simpatij s 500 stavkarji pri Walker Manufacturing kompaniji. Pri tej družbi, ki izdeluje avtne dele, je pred enim mesecem nastala stavka, ki proti priganjstvu na za priznanje zaprte delavnice. Zadnjič so se stavkarji postavili v bran 36 deputijem in policajem, ki so prišli, da pomagajo družbi pri izselitvi nekaterih modelov in žigov (voh) iz tovarne ter zabranili vhod za 36 ur. Policiji so dovolili vstop le po sklepu unijske seje.

Kanadske petorke so že filmske igralke

Ottawa, Ont. — David Arnold Croll, kanadski minister za blaginjo in državni skrbnik Dionovih petork, je te dni poročal, da je pogodba z neko filmsko družbo za nastop peterih sester v filmih že podpisana, izvajala se pa bo tedaj, kadar bodo deklacije dovolj stare. Zdjaj so petorke stare 17 mesecev, že hodijo, uče se govoriti in njih premoženje, ki prihaja od časopisnih in radijskih sindikatov, je naraslo na \$200,000.

Hearst nosi "poljub smrti"

Tacoma, Wash. — Če hoče dobiti kanadski governor Landon republikansko nominacijo za predsednika in biti izvoljen, t daj se mora otresti Hearstove zasloambe, pravi Tacoma Labor dvocate. "Alfred E. Smith je že davno označil Hearstovo indor-siranje za poljub smrti."

Harry L. Theiss, ki je v imenu ameriške vlade zasedel otok Howland v Tihem morju.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

2657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

Tel. Rockwell 4994

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajbol.odd.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blaginjski posil.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNICI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....906 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBEK:

MATH PETROVICH, predsednik.....896 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIF.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBEK:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBEK:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POSREDOVANJE: Korespondenca v glavnini odborniki, ki delajo v št. urah, se vrši takole: VSA PISMA, ki so namenjena na posil gl. predsednika, naj se naslovi na podpredsednika, VSE DRUGA PISMA posiljujejo na tajnika, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote volbe, naj se posiljuje na gl. tajnika.

Vse zadeve, ki se tičejo blaginjske podpore, naj se posiljujejo na bol. tajnika.

Vse zadeve v zvezi s blaginjskimi posili, naj se posiljujejo na blaginjskega.

VSE PRITVORNE glede posilovanja v gl. upravni odbor naj se posiljujejo Franku Sajan, predsedniku sodnega odbora.

VSE PRITVORNE na gl. porotni odbor se naj posiljujejo na John Gorika, predsednika porotnega odbora.

VSE DRUGI PRITVORNE na drugi splošni, finančni, upravljalni, sodni, naslovljene na splošno vse, kar je v zvezi s jednoto, naj se posiljuje na "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Korespondenca z glavnimi odborniki in odborniki se posiljuje na tajnika. Communications for the supreme president should be addressed to him.

All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to secretary's office.

Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.

Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.

Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.

Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorick, chairman, Judicial Committee.

Velika Britanija grozi z Nekoliko izboljšanja v Illinoisu vojno Mussoliniju!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Chicago. — Uposlenost in plače so se v prošlem septembru nekoliko izboljšale v Illinoisu, kot poroča državni delavski department: Uposlenost je dosegla 75.6% od normalnosti (1925-27), plače pa 59.8%. Razvidno je, da koraka zaslužek daleč za uposlenostjo. Povprečni tedenski zaslužek v vseh industrijah je bil \$22.94, pri tovarniškem delu \$22.46. Za moške je znašal \$24.63, za delavke pa \$14.89 na teden. Rudarji so povprečno zaslužili \$20.94 ali le 35% od normalnosti, uposlenost v premo-govni industriji pa je bila 72.9% od normalnosti (1925-27).

Madison, Wis. — Kako je treba zdrobiti upor ali stavko, je pokazal v tukajšnji kempi CCC armadni poročnik L. P. Lang, poveljnik kempe. Ko je zastavkalo 145 fantov radi slabe hrane in niso hoteli na delo, je poročnik Lang pozval predse vsakega upornika posamezno ter mu zagrozil, da ga bo nečastno odslavil, če ne preneha z "neumnostjo". Ker nečastna odslojitev pomeni, da bi prizadeti ne mogli dobiti relifa niti reliefnega dela, so se fantje vrnili na delo povešenih glav. Disciplina je disciplina!

Atlanta, Ga. — Mednarodna delavska obramba je naznanila, da bo mladega zamorca Angela Herndona skušala dobiti iz ječe po proceduri "habeas corpus", češ, da sodišče še ni izprklo svoje sodbe o suženjski postavi iz leta 1861, na podlagi katere je bil obsojen od 18 do 20 let zapora, brez poselne. Po godji organiziral, ker je bil v Georgiji je bil na prostem 15 mesecev in v tem času je zvezno vrhovno sodišče dvakrat odklonilo njegov priziv.

Berlin. — Gradnja ljudskih stanovanj nazadnje, odkar je Hitler prišel na krmilo Nemčije. Dočim je vlada l. 1929 potrošila 1,300,000,000 mark za financiranje stanovanjskega programa, je nacistički režim potrošil v iste svrhe v zadnjih dvanajsetih mesecih samo četrtno milijarde mark.

Detroit. — Iztritedenske stavke so tukajšnji čistilci oken izsilili popolno zmago. Dobili so

"Butlegarska" rudarja ponesrečila

Mt. Carmel, Pa. — Osemindesetletni John Stankowski ne bo več kopal "butlegarskega" premoga, ker ga je oni dan ubilo, ko se je s svojim tovaršem Petom Baxterjem spuščal po šahtu v mali butlegarski premo-govnik. Še nista bila prav na dnu, ko se je šaht pričel z vrha podpisavati. John Stankowski, ki radi starosti ni mogel pri bosih dobiti dela, je bil ubit, na Baxterja, ki tudi ni mogel dobiti dela, ker je bil pred 10 leti pobabljen v rudniku, pa je padla mreža, ki ga je obvarovala pred hudimi posledicami. Z butlegarskim rudarstvom sta se ukvarjala, ker nista hotela pro-siti relifa. Kakor izgleda, bo Baxter moral končno tudi iti na relif.

Čistilci oken dobili stavko

Detroit. — Iztritedenske stavke so tukajšnji čistilci oken izsilili popolno zmago. Dobili so

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Pisoval Vladimir Levstik

"Tako nameravam. Storiš bom vse, da me bo imel zmerom, zmerom rad."

Saxon je utihnila, zmedena in presenečena, da more tako zaupno govoriti s tujko.

"Moška ljubezen je kaj čudna reč," je rekla Mercedes. "In vse ženske grešijo v tem, ko mislijo, da poznajo moške kakor kako knjigo. Zato umirajo s strtim srcem, večina žensk, ker ne vedo o moških ničesar in vendar tolikanj neumno verujejo v to, da vse vedo. Oh, la, la, neumne male! In tako pravite tudi vi, novoporočena žena, da hočete vse storiti, da vas bo mož zmerom rad imel — jelite? Vse govoriš tako in si domišljajo, da poznajo moške in čudno so moške ljubezni. Laže je za deti glavni dobiček v mali loteriji, a novoporočene ženske tega ne vedo, dokler ni prepozno. Nu vi — vi ste dobro začeli. Le držite se svojih lepih reči in glejte, da boste zmerom zali za pogled. Kakor ste dobili moža, tako ga tudi držite. A to se ni vse. Pri priliki se pomeniva kaj več in tedaj vam nekaj povem, kar se zdi le redkim vredno vedeti in tudi le malokatera zna. — Saxon! — to je krepko, lepo ime za žensko. A vam ni podobno. Oh, opazovala sem vas. Francozinja ste, tako francoski, da bi se bilo škoda pričakati o tem. Recite gospodu Robertsu, da mu čestitam na njegovem dobrem okusu."

Ustavila se je, ko je že držala za kljuko svojih kuhinjskih vrat.

"In pridite katerikrat k meni v vas. Ne bo vam žal. Marsičesa vas lahko naučim. Popoldne pridite. Moj mož je nočni čuvaj na postaji in vse dopoldne spi. Tudi zdaj počiva."

Zmedena in vsa zamišljena se je Saxon vrnila v hišo. Tako nevsakdanja ji je bila ta suhljata, temnopolta žena z obrazom izsušenim, kakor da so ji ga ožgale silne pripeke, in z velikimi črnimi očmi, ki so se bliskale in plamele, kakor da bi pričale o neugaslem notranjem požaru. Stara je bila — Saxon je ugibal, kam bi jo postavila med petdeset in sedemdeset let; njene lase, ki so bili nekdanji črni kakor noč, je zdaj široko preprezala sivina. Posebna znamenita se je zdelala Saxonijena govornica. Bila je dobra angleščina, boljša od tiste, ki jo je mlada žena slišala v svoji okolici. Vendar pa starka ni bila Amerikanka. A z druge strani tudi ni bilo čutiti tujega naglasa. Tisto, kar je bilo tujega v njenih besedah, je bilo tako neprijemljivo, da Saxon ni vedela, kako bi jo določila in kam bi jo dejala.

"Oh," je rekel Billy, ko mu je tisti večer povedala svoj doživljaj. "Tak ona je gospa Higginsova? Njen mož je nočni čuvaj. Samo eno roko ima. Stari Higginsova pa ona — to ti je smešna dvojica. Ljudje se je kar bojijo, vsaj nekateri. Italijani in razne stare Irke jo imajo za čarovnico. Nikakega opravka nocoje imeti z njo. Bert mi je tako povedal. Veš, Saxon, nekateri menijo, če jo pograbijo jeza nanje ali če ji njihove spake niso po godu, da ji ni treba drugega kakor pogledati jih pa že trepetajo in vrešijo. Eden izmed fantov, ki delajo v našem hlevu, saj si ga videla, Henderson mu je ime, tisti, ki stanuje na Peti, za vogalom — on pravi, da je zrela za blaznino."

"Oh, ne vem," se je Saxon zavzela za svojo novo znancko. "Čudna utegne biti, a prav za prav govori tisto, kar zmerom sam trdiš. Pravi, da moja postava ni ameriška, ampak francoska."

"Teda se ji odkrijem," je odvrnil Bill. "Če pravi to, ni v njeni glavi nobenega koleca odveč. Potem je modra stara putka, verjemi mi."

"In dobro angleščino govori, Billy, kakor kakva učiteljica; moja mati je tako govorila, če se prav spominjam. Izobražena je."

"Neumna gotovo ni, drugače te ne bi bila tako očarala."

"Rekla mi je, naj ti čestitam na dobrem okusu, da si me izbral za ženo," se je zasmejala Saxon.

"Res? Tedaj reci, da jo lepo pozdravim. Spoštujem jo, ker pozna, kaj je dobro; a vendar bi lahko pohvalila tudi tvoj okus, da si vzela mene."

Cez nekaj dni se je spet zgodilo, da je Mercedes Higginsova pokimala, na pol Saxoni, na pol finim ženskim rečem, ki jih je mlada žena razobešala po vrvi.

"To vaše pranje me kar jezi, novoporočena žena," je bil njen pozdrav.

"Oh, toliko let sem delala v pralnici," je naglo odgovorila Saxon.

Mercedes se je zaničljivo zmrdnila.

"Parno pranje! To je obrt in še bedasta poyrhu. V parno pralnico bi smeli dajati samo navadne stvari, za kazen, ker so navadne. A fino perilo! Te neže pajčevnice! La, la, dragica, te prati je umetnost. Za to je treba razuma, daru in obzirnosti, tako nežne, kakor je tkanina sama. Dala vam bom recept za domačo milo. Od tega mila blago ne postane trdo; daje mu mehko, beloto in življenje. Lahko ga dolgo nosite in fino belo perilo je tako reč, da ga ima človek dolgo časa rad. Oh, fino pranje je pretkana zadeva, umetnost je. Ta posel je treba tako opravljati, kakor dela umetnik sliko ali kakor piše pesem, z ljubeznijo in svetostjo, kot pravi zakrament lepote."

"Naučila vas bom boljših načinov, dragica, boljših načinov, nego jih poznate Yankeeji. Naučila vas bom novih lepih reči." Pokimala je z glavo proti Saxoninemu perilu na vrvi. "Kakor vidim, delate majhne čipke. Jaz poznam vse čipke — belgijske, malteške, malinske — oh, toliko, toliko sladkih vzorcev čipk! Naučila vas bom delati nekatere izmed bolj preprostih, da si jih napravite, za svojoega vrliga moža, ki hočete, da bi vas imel zmerom, zmerom rad."

Ko je prikratk obiskala Higginsovo Mercedes, je Saxon dobila recept za domačo milo in polno glavo podrobnih navodil o umetnosti finega pranja. Mimo tega je kar strmela in koprnela od nenavadnega, čudnega dojma te izsušene starke; bilo ji je, kakor da bi dihal iz vsega njenega bitja veter neznanih dežel in širnih morij onkraj obzorja.

"Ali ste Španka?" je previdno vprašala Saxon.

"Sem in nisem. Moj oče je bil Irec, moja mati pa španska Peruanka. Moja barva in moj obraz sta njena. V mnogih drugih rečeh sem podobna očetu, sinjekemu Keltu s praviljnim pesmijo na jeziku in nemirno krvjo, ki ga je brez miru gonila iz kraja v kraj. In ta kri, ki jo imam po njem, je gnala tudi mene na tako daljna pota, kakor so bila le kdaj njegova."

Saxon se je spomnila svojih šolskih pojmov o zemljepisu in v duhu zagledala obrise nekakšne celine s sunkovito se višočimi vzporednimi črtami, ki so pomenile obalo.

"Oh," je vzkliknila, "tedaj ste iz Južne Amerike!"

Mercedes je skomignila z rameni.

"Nekje sem se morala roditi. Moj dom je bil velik ranč, last moje matere. Ves Oakland bi lahko spravili na enega njenih najmanjših pašnikov."

(Dalje prihodnjik.)

Nekaj spominov iz svetovne vojne

Pisal Anton Potisek, (Rillton, Pa.)

(Nadaljevanje in konec.)

Kmalu je prišel vlak, katerega smo zasedli. Ze prej sem opazil, da je v nekem vozu več vreč moka, katero so kar razstresali in hodili po njej. Šel sem v tisti vagon ter znesel šest vreč moka v svoj voz predno je vlak odpeljal. Drugi so se norčevali iz mene, češ, kaj bom z moko, ampak jaz sem norčevanje ignoriral. Vlak je potem kmalu odrinil in že na prvi postaji, na kateri se je ustavil, nas je obkolila grupa civilistov. Vpraševali so nas, če imamo kaj živila na prodaj. Oglasil sem se in jim povedal, da imam šest vreč moka, po kateri so hitro planili, čeprav sem zahteval sto kron za vsako vrečo. Tako sem dobil za moko šeststo kron. Trud se mi je torej izplačal in tovariši so rekli, da sem napravil dobro kupčijo. Tu se nam je pridružil tudi neki vojaški častnik, ki pa je moka opazoval naše barantanje a civilisti.

Dospeli smo v Trbiž, kjer so nas razdelili in povedali, da bo po Slovence prišel jugoslovanski vlak in jih odpeljal domov. To se nam je zdelo čudno, ker nismo prej ničesar slišali, da smo Slovenci prišli pod novo vlado. Informirani smo bili, da je bila

Avstrija razkosana in da bomo Slovenci prišli pod arbsko vlado, proti kateri smo se prej bojevali. Te novice nam kar niso hotele iti v glavo, ker nismo pred nekaj dnevi še nič slutili o veliki spremembi.

V Trbižu smo zasedli drugi vlak, ki nas je odpeljal proti Jesenicam in dalje proti Ljubljani. Na vseh postajah je bilo mnogo ljudi, posebno velika množica pa se je zbrala na ljubljanskem kolodvoru. Bilo je dosti kričanja in pozdravljanja, da nismo razumeli drug drugega. Vojaki so streljali v zrak od veselja, ko so zvedeli, da je konec vojne in trpljenja. Po neprevidezni vojakov je bilo v Ljubljani nekaj civilistov obstreljenih, ko so prišli pozdravljati na kolodvor svojce, ki so se vračali s fronte.

Na železniških progah so stale dolge vrste vlakov in vsi so bili zasedeni. Vojaki so napolnili vse kočnice, celo stopnice in strehe vagonov so bile zasedene. Mnogo vojakov, ki so bili utrjeni, je padlo s streh, ko je vlak brzel skozi predore in čez mostove, in so se poškodovali ali ubili.

Na domači postaji sem izstopil z vlaka s polnim nabrtnikom blaga. Z menoj vred je iz-

stopil tudi znanec, ki si ni upal dotakniti blaga v vagonih, ker se je bal kazni. Rekel je, da je silno lačen, a nima niti vinarja, da bi utišal glad. V prvi vasi sva se ustavila v neki gostilni, kjer sva se okrepčala z okusnimi jestvinami in vinom ter pozdravila s znanci. V bližini rojstne vasi sem glasno zaukal, da opozorim domače na moj prihod.

Doma smo se veselo pozdravili in moral sem se hitro preobleči, ker mi je bilo vroče, čeprav je bila že pozna jesen, kajti nosil sem na sebi še vedno tistih devet araj, ki sem jih pobral v železniškem vagonu pred odhodom v Ljubljano. Te araje so ni potem, ko je primanjalo blaga, prav prišle.

Bil sem med prvimi, ki so se vrnili s fronte. Dva tedna so drugi z oddaljene fronte prihajali domov. Veliko jih je manjkalo, ker so padli na bojišču ali pa jih je sovražnik ujel. Zene so pričakovale svoje moše, starši sinove in me neprestano vpraševali, kdaj se vrnejo, a jaz jim nisem mogel dati odgovora. Veliko število se jih ni vrnilo z italijanske fronte, ker so jih zapeljali oficirji. Namesto da bi jim pokazali pot proti Jugoslaviji, so jih obrnili proti Italiji, kjer so bili ujeti in so morali nekateri dve leti trpeti v italijanskem ujetništvu. Vsaka mala vasica je pogrešala nekaj moj in

fantov, ki so bili ubiti ali pa ujeti na fronti. Te spomine sem še ohranil v glavi brez zapisnika po toliko letih. Ako bi hotel opisati vse trpljenje, ki smo ga prestali v vojni, bi bil opis preobširen.

Moja vojaška služba ni bila končana po štirih letih bojevanja za Avstrijo, kajti vtaknili so me po prihodu domov v jugoslovansko armado, v kateri sem moral služiti pet mesecev. Nova vlada je zbrala tudi nekaj prostovoljcev, katere je poslala na Koroško, da bi pridobili koroške Slovence za Jugoslavijo, a so jih avstrijski vojaki pognali nazaj. Pribežali so čez kamniške planine v Ljubljano, kjer so jih potem zmerjali, češ, da so plašni zajci, ki se ustrašijo vsake malenkosti. Nato so poklicali v službo vojaške letnike 1893, 1894, in 1895. V šentpeterski vojašnici so nam dali raztrgane in umazane uniforme, da nas je bilo kar sram. Prišel je tudi neki duhovnik, da bi blagoslovil naše orožje, a ostal je sam, ker ga ni hotel nihče poslušati.

Odpeljali smo se proti Celju in naprej čez hribe proti Črni, kjer so bogati rudniki. Tu smo dobili prvo povelje za naskok in smo tudi prisilili sovražnika na umik, čeprav nas je obstreljeval z granatami in šrapneli. Saj se nas je moral vsak ustrašiti, ker smo bili tako raztrgani in zamazani; med nami je bilo tudi nekaj Srbov.

Po naskoku smo se vrnili v Dravograd, kjer je bilo že dosti vojaštva. Prekorčili smo reko Dravo in prodirali naprej proti Celovcu. Obkolili smo mesto, v katerem je bila že italijanska komisija, ki je bila poslana tja, da nadzira volitve, pri katerih naj bi prebivalci odločili, kam hočejo spadati. Pri plebiscitu so se odločili za Avstrijo, naker smo se morali mi umakniti. Dasi ni bilo hudih bitk, je bilo v manjših praskah veliko ranjenih in ubitih na naši in avstrijski strani. Boriti smo se morali za kosček zemlje, da se odloči, kdo bo nadalje vladal in izkoriščal prebivalstvo.

Svetovna vojna, ki je zahtevala ogromne žrtve, je za nami in že se pripravljala nova. Izkušnje niso dosti naučile ljudi, ki se zdaj pripravljajo na novo klanje. Milijoni so padli v zadnji svetovni vojni, toda ljudje hitro pozabijo. Prihodnja bo zahtevala še več žrtev kakor zadnja in te žrtve bodo delavski reveži.

Čas je že, da se delavec in kmetje združijo in skupno nastopijo proti svojemu največjemu sovražniku — kapitalizmu. Ta izziva in vodi vojne, žrtve pa so delavci in kmetje, ki se morejo boriti za njegove interese. V solidarnosti delavcev in kmetov je rešitev. Ti so poklicani, da postavijo temelje novi družbi, ki ne bo dovoljevala izkoriščanja človeka po človeku in s tem odpravila vzroke, ki vodijo v vojne.

"MOJ DRAGI MALI SINCEK SEDAJ JE KOT MALI SPACEK"

Bil je zelo suh in ni imel nobenega apetita; nič več nisem vedela kaj mi je storiti."

Matere pravijo, Trinerjevo grenko vino je ravno pravo zdravilo za suhe podhranjenе otroke. Njega vsebina so najboljše snovi, ki jih je zdravstvena veda iznajla mogla za odpravo zaprtice, slabega apetita, glavobola, zgrube spanca, plinov, slabega diha, nečiste kože in sitnosti v zvezi z prejavimi nerednosti. Prijazno za pitje in dobro zanesljivo družinsko zdravilo. V vseh lekarnah.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Joseph Triner Company, Chicago

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveto za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisil in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveto.

Ali ste naročili na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

Janezov Janez: URAR JANEZ

Vsako človeško naselje ima svoje posebnosti, po katerih ga lahko razlikujemo od drugih naselij, kar je dobro in važno, prvič zaradi tega, da lažje najdemo pot domov in drugič zaradi raznolikosti, kajti človek ne sovrži menda nobene stvari tako iskreno kakor dolgočasno enoličnost. Te posebnosti so zapodane v raznih poslopjih, cestnih krivuljah, vzboklinah in vsedlinah, rastlinstvu, ljudeh itd.

Sredi naše naselbine v Collinwoodu imamo na primer majhen trg na razširjenem križišču Waterloo Rd. in Vzhodne 156. ceste, ki mu pravimo v domačem žargonu na kratko "Seventeen", kar pomeni v našem slučaju "sedemnajsto" (nekoč je bilo na tem križišču postajališče št. 17 "rdeče ulične", ki je svoje čase vozila skozi našo naselbino proti Nottinghamu in dalje), na severovzhodnem oglu tega trga pa stoji na pločniku cementno vodno korito za napajanje konj. Konj sicer tudi pri nas nimamo več dosti več kot imajo fazanov na tečajih, da je skoro že dogodek, kadar se ustavi ob tem koritu klavarno kljuse kakoga cunjara ali branjevca, ki edini še uporablja kopitarje oz. njihove žalostne sence pri pobiranju cunj in razne starine oz. razpečevanju sadja in sočivja; toda korito imamo vzlic temu očitnemu pomanjkanju kopitarjev in destvu, da avtov ni treba napajati pri koritih. In to korito je ena izmed naših posebnosti, katere sicer največkrat niti ne opazimo, ki deža srečo naše naselbine svoje posebno obilje, ki je, rekel bi, kar zgodovinskega značaja, saj nas spominja pred-Fordove dobe, ko so kopitarji garali ljudem, ljudje pa se v tovarnah gnali do smrti za posvetni blagor drugih ljudi; danes pa kopitarjem ni več treba garati za ljudi in milijonom ljudi ni treba več garati za druge ljudi in korito na "Sedemnajsti" (pred slavno, v ledu zakovano domačo banko) je zdaj zgolj spomenik časa, ko so nam bili štirinogati kopitarji še potrebni in neprostočno brezdnež ne bilo še splošna narodna institucija. No, še enemu namenu služi to naše korito: kadar prebivalec naše naselbine, ki je slučajno iz kateregakoli vzroka izgubil čut orientiranja, zadene ob to korito, se takoj zave, da je doma oz. prav blizu doma in nadaljna orientacija je primeroma lahka zadeva.

Poleg tega korita imamo še več raznih posebnosti, na pr. Slovenski delavski dom v neposredni bližini "Sedemnajste", ki mu sedaj prizidavajo moderno pivnico, dalje je v bližini stara cerkev, ki služi sedaj za skladišče in drugo, toda jaz se bom rajši omejil na dvonogato posebnost urarja Janeza, da omenim tudi nekaj živega. Sicer imamo v naši prijazni naselbini tudi druge človeške posebnosti, ki bi jih bilo vredno opisati, vendar mi je trenutno najbolj pri rokah urar Janez, zato se bom spravljal najprej nadenj (da mi le ne bi preveč navil uhljev).

Janez je prava gorenjska korenina in rojen je bil pred kakimi petdesetimi leti v Poljanski dolini, ki je med drugim dala slovenski romantični literaturi drja. Ivana Tavčarja. Je nekaj manj kot šest čevljev visok, močnih kosti, širokih pleč, že precej rejnena ovalnega obraza z močno spodnjo čeljustjo, dokaj velikimi usti, krepkim, nekoliko upognjenim nosom in živahnimi, razumnimi rjavimi očmi, nad katerimi se bočijo močne temne obrvi; čelo ni visoko niti nizko in lase je imel rjave, zdaj pa ima že dokaj sive. Na prvi pogled dela urar Janez videz ne le krepkega, utrjenega in razumnega, temveč tudi dobrodušnega človeškega individuja, s kakršnim človek rad pride v dotiko in menda je baš zato in pa vsled dejstva, da je mož zelo strpen proti ljudem drugačnih nazorov in mnenj, njegova delavnica blizu "Sedemnajste" shajališče vseh mogočnih vasovavcev. Vedno kdo visi pri njem, ga opazuje pri njegovem delu ter mu polni ušesa s svojo modrostjo. Janez pa lepo opravlja svoje delo, posluša vasovavca, vmes pa se oglašja s svojimi vprašanji, kajti radovednost — radovednost inteligentnega kmeta — obrtnika, ne ra-

dovednost kake vaske klepetulje, prosim — je ena izmed njegovih tipičnih lastnosti. O vsem mogočem vas izprašuje, vaše mnenje o raznih političnih, gospodarskih, filozofskih, narodnih, kulturnih itd. vprašanjih hoče vedeti, da ga potem primerja s svojim lastnim in če o teh vprašanjih kaj prida veste, vas lahko zagotovim, da ne govorite gluhim ušesom, kadar govorite z Janezom.

Sicer pa si urar Janez ustvari lastno mnenje o raznih sodobnih pereh vprašanjih. Od Roosevelta na pr. ni pričakovati posebnega, najmanj čudežev, kakor ni dosti pričakovati od Hooverja. V Coughlinu vidi to, kar je demagog. Današnji zmedeni ekonomsko-socialni sistem bi brez solz pokropil ter vrzel lopato prsti na njegovo krsto. V vojni ni bil nikdar, vendar je odločen pacifist. Cerkev bi ne bile bogate, če bi bili vsi ljudje njegovih misli. Lopov je pri njem lopov; pa naj bo oblečen v razcefrane hlače in odpeto zamazano srajco, ali pa v frak in s cilindrom na glavi. In tako dalje.

V svoji stroki je Janez eden izmed tistih čedalje bolj redkih urarjev, ki se na svojo obrt konjeno razumejo. Uro vam popravi in dobro, če le nima raka v drobovju ali neozdravljive kostne jetike. Če pa vidi, da ure ne more rešiti še tako radikalna operacija ali da bi popravilo stalo več kot je ura vredna, vam to tudi pove. "Škoda truda in denarja za to uro!" poreče s širokim usmevom. Če vzlic temu vztrajate, naj jo popravi, se bo potrudil z njo, povedal pa vam bo, da vam ne jamči, da bo tiktakala v redu kakor se za pošteno uro spodobi. Če se pa ura vzlic stroškom, ki ste jih imeli s popravilom, ne bo obnašala kaj prida, pripišite to sami sebi, ker ga niste poslušali. Janez je v tem pogledu povsem pošten.

Svoje obrti se je bil Janez i-

zučil v starem kraju, kjer je leg tega delal tudi v raznih varnah ter se tako seznanil delavčevu platjo življenja. Po leta v Ameriki se je pečal s dajanjem žepnih ur po slovenskih naselbinah. Iz tistih časov izvirata zanimiva zgodbinca.

Tiste dni je bilo zaneslo Janeza v neko drvarsko kemp Pennsylvaniji, kjer je našel večje število rojakov, med katerimi je bil tudi mlad zelenec, je bil v Ameriki, t. j. v pennsylvanski gozdovih, šele dobro po leta. Fant še ni imel ure in imeti uro, "pristno zlati ro", je v tistih časih pomembno naših priseljencev ne toliko, kakor postati prav Amerikane — in se je vsled te silno razveselil Janezovega hoda. Po dolgem izbiranju in sluskanju (Janez ve poveda da ure posebno dolgo in z važnim izrazom na obrazu drže na ušes, ki se razumejo na "koti zajec na boben") so se fantje oči naposled prilepili k "zlati" uri, ki mu je posebno gajala. "Koliko?" je plašno vprašal, očito v strahu, da je predraga zanj. "Pet in trideset" je pojasnil Janez. "Dobra ure brezhibno teče, ne boš je zlahka preživel." Fant je napravil znansko dolg, razočaran obraz. Janez, ki je mislil, da se mu ura predraga, je bil že pripravljen nekoliko popustiti. Toda čko ga je prehitel. "Lepa je, je že res", je potrto vzdihnil, da — prepoceni!"

(Konec prihodnjik.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svoje prijatelju ali sorodniku domovino? To je edini trajne vrednosti, ki ga mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

TISKARNA S.N.P.J.

OPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, enakele dele prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolje tudi vse ustne, zlatinske

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. Prosveta stane za vse enake, na član ali nečlane \$6.00 za eno leto in nino. Ker pa člani še plačajo pri assentmentu \$1.30 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vada lastnina in gotovo je v vsaki družini nek ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

1 tednik in.....	4.00	1 tednik in.....	4.00
2 tednika in.....	3.00	2 tednika in.....	3.00
3 tednika in.....	2.40	3 tednika in.....	2.40
4 tednika in.....	1.20	4 tednika in.....	1.20
5 tednikov in.....	niž	5 tednikov in.....	niž

Za Evrope je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vada lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, ki moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem deplačati del vsoto listu Prosveta. Azo tega ne stori, tedaj mora upravništvo sni datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenč članov družine:

2).....Čl. družina.....

3).....Čl. družina.....

4).....Čl. družina.....

5).....Čl. družina.....

Moje.....Družina.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....